

Ystads kommun

Ystads kommun

Nulägesrapport

Skolbiblioteksverksamhet Ystad grundskolor
december 2018

Carolina Landin
2018-12-03

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	4
2.1 Lokal bakgrund	4
2.2 Nationell bakgrund	5
2.3 Lagar, statsbidrag, direktiv och kvalitetsgranskning	5
3. Syfte och mål	6
4. Redovisning nuläge	7
4.1 Grundskolorna	7
4.2 Skolbiblioteksorganisation	8
4.3 Lokaler och tillgänglighet	8
4.4 Bemanning och kompetens	10
4.5 Verksamhet	11
4.5.1 Läsfrämjande	12
4.5.2 Medie- och informationskunnighet (MIK), källkritik och digital kompetens	12
4.6 Mediebestånd	12
4.7 Biblioteksdatorsystem	14
5. Slutsatser och förslag	15
6. Rekommenderad läsning	17

1. Sammanfattning

September 2018 anställdes en projektledare för ett utvecklingsprojekt för skolbiblioteksverksamheten i Ystads kommun. Projektet, som löper under ett år, har som mål att skapa likvärdig skolbiblioteksverksamhet för alla elever i kommunen.

Projektets första månader har handlat om att kartlägga nuvarande skolbibliotekssituation i kommunen, för att ge en övergripande bild och som ett utgångsläge inför kommande utvecklingsarbete. Det som kartlagts är skolbibliotekens organisation, lokaler, bemanning, tillgänglighet, mediebestånd, biblioteksdatasystem samt vilken skolbiblioteksverksamhet som finns idag och om den är en del av skolans pedagogiska verksamhet.

Kartläggningen visar sammanfattningsvis på ett antal utvecklingsområden för skolbiblioteksverksamheten i Ystads kommun:

- Skolbibliotekens pedagogiska funktion behöver tydliggöras och definieras – kompetensen kring hur skolbibliotek kan stödja elevernas lärande och övriga utveckling behöver höjas
- Skolbibliotekspersonal med adekvat erfarenhets- och kompetensbakgrund vars hela arbetstid (i samarbete med pedagoger) utgörs av skolbiblioteksverksamhet
- Skolbibliotekens arbete med elevernas digitala kompetens behöver stärkas och tydliggöras och ett samarbete med digitaliseringspedagoger inledas
- Tydlighet i uppdrag och avtal – hur omfattande kan skolbiblioteksverksamheten vara med avseende på antal avsatta timmar, och hur skiljer sig/samverkar skolbibliotekets och folkbibliotekets uppdrag?
- Samverkan mellan alla grundskolors mediebestånd, med hjälp av att biblioteksdatasystemet på alla skolor ska vara ett självklart verktyg i skolbiblioteksverksamheten, och genom ett fungerande transportsystem mellan skolor och mellan skolor och folkbibliotek
- Samverkan och samarbete – skolbiblioteksansvariga ska ingå i skolornas personal och samtidigt ha ett nära samarbete med varandra i ett nätverk

2. Bakgrund

2.1 Lokal bakgrund

2007 gav folkbiblioteket en av sina anställda uppdraget som skolbibliotekssamordnare för de kommunala grundskolorna i Ystads kommun. Samordnarens arbete var att inventera och utveckla skolbiblioteksverksamheten, att samla på skolorna utspridd media till ordnade samlingar i särskilda bibliotekslokaler, att hjälpa till att arbeta fram rutiner för lånekort och boklån för de skolbiblioteksansvariga som utsågs. KoU-förvaltningen hade beslutat att skolornas mediebestånd skulle digitaliseras och biblioteksdatorsystem blev därför installerat på utlåningsdatorer som placerades ut i varje skolas bibliotek. Det stora arbetet med att märka och lägga in alla böcker i systemet gjordes av flera personer men skolbibliotekssamordnaren hade ansvaret för att det blev gjort och att utlåningsverksamheten kom igång på skolorna.

Senare anställdes fackutbildade skolbibliotekarier på två skolor och utvecklingen mot skolbiblioteken som en del av skolornas pedagogiska verksamhet gick framåt ett par år för att sedan stanna upp. Skolbibliotekarierna bytte tjänster, skolbiblioteksansvariga på övriga skolor byttes ut pga personalförändringar, lånerutiner upplevdes som tidskrävande, utlåningsdatorer kom ur bruk och ställdes på vissa håll undan medan de på andra fortsatte att vara flitigt använda av både elever och personal.

Folkbibliotekschef Lena Malmquist har sedan hon tillträdde sin tjänst 2013 uppmärksammat brister i kommunens skolbiblioteksorganisation. För att göra en kammungemensam ansökan om statsbidrag för litteratur behövs att samtliga rektorer lämnar uppgift om både budget och utfall för medieinköp varje år, och detta görs nu sedan några år tillbaka. Men utlåningsstatistiken, som också den ska sammanställas för kommunen och skickas till KB (Kungliga biblioteket), är tveksam när på många skolor inte finns indikationer på någon skolbiblioteksverksamhet alls.

Bristerna i kommunens skolbiblioteksorganisation blir också tydliga när nuvarande biblioteksplan för Ystads kommun ska utvärderas och revideras 2019, eftersom det i nya versionen även ska ingå en skolbiblioteksplan.

Efter att folkbibliotekschefen informerat om den bristande skolbiblioteksorganisationen tog kultur- och utbildningsförvaltningens chef Christer Olofsson beslut att anställa en bibliotekarie för att driva ett utvecklingsprojekt för kommunens skolbibliotek, och anställning med projektstart skedde september 2018.

I [Digital utvecklingsplan för Ystad 2018-2022](#) står det både om hur skolbibliotekarier bör ingå i den organisation som stöttar digitaliseringsprocessen, och om hur pedagoger bör samverka med skolbibliotekarier för att skapa förutsättningar för att barn och elever ska kunna utveckla sin digitala kompetens.

Den skolbiblioteksorganisation den digitala utvecklingsplanen refererar till saknas i nuläget, och behöver komma på plats innan samverkan med digitaliseringsprocessen kan ske.

2.2 Nationell bakgrund

Skolbibliotekssituationen anses på ett nationellt plan vara ett tydligt utvecklingsområde. Kungliga bibliotekets nyligen publicerade statistik visar att knappt hälften av landets elever har tillgång till skolbibliotek som har möjlighet att spela roll för deras lärande. En situation som anses vara högst problematisk då det finns uppenbara brister i likvärdighet.

Via skolbibliotekslagstiftning, stimulansinsatser i form av statsbidrag, direktiv om skolbibliotekets uppdrag och en kvalitetsgranskning utförd av Skolinspektionen har staten försökt att reglera frågan. Frågan anses så angelägen att skolbibliotek definieras som en särskilt prioriterad fråga för den Nationella biblioteksstrategin. Strategin har som uppdrag att ta fram riktlinjerna för och förutsättningar för samtliga biblioteksformer i Sverige och ska presentera sitt slutresultat våren 2019. Den nationella biblioteksstrategin presenterade våren 2017 en [forsknings- och kunskapsöversikt gällande skolbibliotekets roll för elevernas lärande](#). Strategin konstaterar att de skolor som har en välutvecklad skolbiblioteksverksamhet där lärare och skolbibliotekarier samarbetar i allmänhet visar på hög måluppfyllelse hos eleverna.

Det har även inrättats en Myndighetsövergripande grupp för skolbibliotek med syfte att samverka kring och belysa skolbiblioteksfrågan. I gruppen finns bl a Skolinspektionen, Skolverket och KB.

2.3 Lagar, statsbidrag, direktiv och kvalitetsgranskning

Skolbiblioteken reglerades inledningsvis i bibliotekslagen, men sedan 2011 regleras de i stället i skollagen (kap 1, §36):

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skollagen kompletteras med ett antal [krav från Skolinspektionen](#), som skolorna behöver uppfylla för att eleverna ska anses ha "tillgång till skolbibliotek":

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
4. Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgöra ett stöd i elevens lärande och utveckling.

Skollagens skrivning om skolbibliotek har på ett nationell plan inte fått det genomslag som avsetts eftersom den ensidigt fokuserat på den fysiska lokalen och utelämnat vikten av personal med adekvat kompetens. I syfte att skynda på skolbiblioteksutvecklingen utlystes, med början hösten 2016, ett [statsbidrag för att stärka bemanningen i skolbiblioteken](#). Skolans huvudman kan söka bidrag för "anställning av personal som har utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap och som innebär en personalförstärkning, i form av en utökad personalnärvaro i skolbiblioteken". Beviljat statsbidrag lämnas med ett schablonbelopp som motsvarar hälften av en genomsnittlig heltidslönekostnad för en bibliotekarie. Statsbidraget utlyses fortlöpande så länge de avsatta pengarna räcker.

Under mars 2017 kungjorde regeringen ett PM, "[Stärkt digital kompetens i skolans styrdokument](#)", där skolbibliotekets uppdrag definierades genom en ny lydelse under rektors ansvar:

Skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Den nya lydelsen definierar skolbiblioteket som en pedagogisk funktion snarare än en administrativ sådan. Skolbiblioteket ska vara en integrerad del i skolans pedagogiska arbete för ökad måluppfyllelse, inte en utlåningsstation. Skolorna ska börja arbeta enligt innehållet i PM:et senast 1 juli 2018.

Skolinspektionen genomförde mellan november 2017 och januari 2018 en kvalitetsgranskning av hur skolor använder skolbiblioteken som en pedagogisk resurs för att främja elevers lärande. Enligt [granskningsrapporten](#) fann de sammanfattningsvis att

- en majoritet av de granskade skolorna behöver utveckla arbetet för att skolbiblioteken ska vara en integrerad del av skolornas pedagogiska arbete
- rektorer behöver ta ett större ansvar för hur skolbiblioteken ska kunna vara en integrerad del av skolans arbete och för förutsättningar för samverkan
- skolbibliotekens arbete med elevernas digitala kompetens behöver stärkas och tydliggöras
- kompetensen kring hur skolbibliotek kan stödja elevernas lärande och övriga utveckling generellt behöver höjas.

3. Syfte och mål

Skolbiblioteksprojektet i Ystad syftar till att ta fram en utvecklingsplan i vilken kartläggning samt framtida insatser på enhets- samt kommunnivå framgår. Utvecklingsplanen är en del av den kommande skolbiblioteksplanen som fastställs av kommunfullmäktige (dec 2019).

Skolbiblioteksprojektets mål: Att skapa likvärdig skolbiblioteksverksamhet för alla elever i Ystads kommun.

Nulägesrapportens syfte är att efter kartläggning av nuvarande skolbibliotekssituation i kommunen ge en övergripande bild och ett utgångsläge inför kommande utvecklingsplan.

Det som kartlagts är skolbibliotekens organisation, lokaler, bemanning, tillgänglighet, mediebestånd, biblioteksdatasystem samt vilken skolbiblioteksverksamhet som finns idag och om den är en del av skolans pedagogiska verksamhet.

4. Redovisning nuläge

För att ge en övergripande bild av kommunens nuvarande skolbiblioteksverksamhet som ett utgångsläge för kommande utvecklingsarbete har projektledaren besökt samtliga grundskolor i Ystad kommun. Fokus vid besöken har legat på samtal med skolbiblioteksansvariga samt inspektion av de fysiska skolbibliotekslokalerna. Samtalen har handlat om nuvarande skolbiblioteksverksamhet, organisation, bemanning, kompetens, samarbete med pedagoger och övrig skolpersonal samt i hur stor grad skolbiblioteket kan sägas vara en del av den pedagogiska verksamheten i nuläget. Inspektionen av lokalerna har förutom lokalutformning och möblering också handlat om tillgänglighet, mediebestånd och biblioteksdatasystem.

För att kunna ge en överskådlig och jämförande bild över de olika skolorna redovisas kartläggningen både i beskrivande text och i tabell- och grafikform.

4.1 Grundskolorna

Det finns 14 grundskolor i Ystad kommun – 2 av dessa drivs av fristående huvudmän och 12 är kommunala. Samtliga grundskolor ingår i kartläggningen.

Skola	Årskurser	Antal elever
Backaskolan	F-6	334
Blekeskolan	4-6	93
Edvinshemskolan	F-3	186
Edvinshusskolan	4-6	142
Hedeskoga skola	F-2	70
Kunskapsskolan	4-9	500
Köpingebro skola	F-6	360
Löderups skola	F-6	134
Norreportskolan	7-9	475
Svarte skola	F-6	187
Sövestads skola	F-6	135
Villa My	F-6	150
Ånga/Västervångskolan	F-9	650
Östra skolan	F-3	145

4.2 Skolbiblioteksorganisation

I nuläget är det bara två av skolorna (Änga/Västervång och Norreport) som har skolbibliotekarier som heltid eller deltid arbetar med skolbiblioteksverksamhet. På övriga skolor är det annan skolpersonal som har skolbiblioteket som "ansvarsområde" utöver ordinarie tjänst.

Skolbibliotekarier och skolbiblioteksansvariga hör alla organisatoriskt till den skola de arbetar på, och har rektor som chef.

När det gäller samarbete och nätverk skolbiblioteken emellan förekommer det i viss mån mellan de bägge högstadieskolorna (t ex boklån mellan skolorna). Övriga skolbiblioteksansvariga har de senaste åren haft gemensamma träffar, med ganska långa mellanrum och med växlande antal deltagare.

Tre av skolorna har integrerade folk- och skolbibliotek: På Svarte-, Köpingebro- och Löderups skolor hyr folkbiblioteken lokaler av kommunen inne i eller i direkt anslutning till skolans byggnader. Folkbiblioteken bemannas under öppettid med bibliotekarier från stadsbiblioteket med uppdrag att tillhandahålla biblioteksservice till kommundelens invånare på deras fritid. Inga avtal finns om timmar avsatta för särskild riktad skolbiblioteksverksamhet. Några av folkbibliotekens öppettider är under skoltid och då kan eleverna komma och låna böcker. I mån av tid kan bibliotekarien då också hjälpa dem att hitta skönlitteratur och information precis som med "vanliga" besökare (ej från skolan) när de kommer.

När folkbiblioteken på skolorna har stängt har skolpersonal och elever ändå tillgång till bibliotekslokalen och kan komma in och låna böcker med självservice. Bibliotekslokalerna utnyttjas också ofta av skolorna som extra studierum.

4.3 Lokaler och tillgänglighet

Många av skolorna har ordnade bibliotekslokaler även om dessa skiljer sig i storlek. I några fall ligger skolbiblioteken i en del av en större studiehall, kanske avgränsat av en fristående hyllsektion. En skola saknar bibliotekslokal, med mediebeståndet i glasskåp i en korridor.

Eleverna har på de flesta skolorna tillgång till skolbiblioteken under hela skoldagen. De har fått lära sig hur man lånar själv i utlåningsdatorn, och när de ska lämna tillbaka böckerna lägger de dem på avsedd plats (så avregistrerar skolbiblioteksansvarig böckerna sedan och ställer tillbaka dem i hyllan). På några skolor gäller att elever har tillgång till biblioteket tillsammans med lärare. På de två skolorna med skolbibliotekarie har eleverna tillgång till biblioteket under skoldagen – när skolbibliotekarien är ute i något klassrum måste de dock ha lärare med sig för att kunna komma in.

Skola	Skolbibliotekslokal	Tillgänglighet
Backaskolan	Del av två studiehallar	Elever och lärare hämtar och lämnar böcker utan att registrering av utlån sker.
Blekeskolan	Ett ganska litet rum på andra våningen.	Elever kommer ensamma (eller med lärare) och lånar själva med utlåningsdator.
Edvinshemskolan	Del av studiehall	Elever och lärare hämtar och lämnar böcker utan att registrering av utlån sker.
Edvinshusskolan	Del av studiehall	Elever och lärare hämtar och lämnar böcker utan att registrering av utlån sker.
Hedeskoga skola	Ett ganska litet rum på andra våningen.	Elever kommer med lärare för att låna/lämna böcker.
Kunskapsskolan	Ingen bibliotekslokal. Det finns glasskåp med böcker i en korridor, samt två hyllor med böcker att låna i två olika studiehallar.	Eleverna lånar själva böcker från studiehallens hyllor, skriver upp på lista vilken bok de tar.
Köpingebro skola	Folkbibliotek i samma byggnad som skolans idrottshall.	Folkbiblioteket öppet för allmänheten och förskolebarn tis 13-17, tors 9.30-11.30+15-19. Övrig skoltid kommer elever med lärare för att låna/lämna böcker.
Löderups skola	Folkbibliotek inne i skolbyggnad.	Folkbiblioteket öppet för allmänheten och förskolebarn mån 15-19, tors 9.30-11.30. Övrig skoltid kommer elever med lärare för att låna/lämna böcker.
Norreportskolan	Ett stort bibliotek med arbetsplatser och läsplatser och arbetsrum för skolbibliotekarien.	Öppet med bemanning under hela skoldagen.
Svarte skola	Folkbibliotek inne i skolbyggnad.	Folkbiblioteket öppet för allmänheten och förskolebarn tis 9-11+16-19, tors 14-17. Övrig skoltid kommer elever med lärare för att låna/lämna böcker.
Sövestads skola	Ett stort hörnrum på andra våningen plus en del av rummet utanför.	Elever kommer med lärare för att låna/lämna böcker. Äldre elever kan få gå till bibl själva.
Villa My	Ett rum på bottenvåningen.	Elever kommer ensamma eller med lärare och lånar. Ingen registrering av in/utlån sker.
Änga/Västervångskolan	Ett stort bibliotek, med olika avdelningar för yngre/äldre barn, med arbetsplatser, läsplatser och arbetsrum för skolbibliotekarien.	Öppet med bemanning under hela skoldagen, utom när skolbibliotekarien är ute i verksamheten – då lånar elever tillsammans med lärare.
Östra skolan	Ett litet rum på bottenplan (var förut två rum)	Elever kommer själva och lånar med utlåningsdator

4.4 Bemanning och kompetens

Änga/Västervångskolan har en skolbibliotekarietjänst på 100%.

Norreportskolan har normalt en skolbibliotekarietjänst på 70%, men innevarande läsår har den skolbiblioteksansvariga på skolan 30% av sin tjänst förlagd på skolbiblioteket, resten undervisar hon i svenska. I nuläget har också en lärare (som för närvarande jobbar som elevresurs) ca 5 tim i veckan förlagda till biblioteket, för bokuppsättning och hyllstädning.

Backaskolan, Hedeskoga, Sövestad, Östra- och Blekeskolorna, Villa My och

Kunskapsskolan har alla pedagoger som har skolbiblioteket som extra ansvarsområde. De har inga särskilda timmar avsatta i sin tjänst för att sköta skolbiblioteket utan tar (om det går) av sin planeringstid till detta, eller lunchrast eller annan fritid.

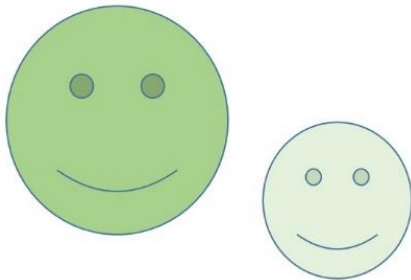
Edvinshem/Edvinshusskolorna har ingen utsedd skolbiblioteksansvarig.

På skolorna med integrerade folk- och skolbibliotek finns det utsedda skolbiblioteksansvariga som mer fungerar som skolornas kontakt mot folkbiblioteket men de tar inte aktiv del i biblioteksverksamheten.

Ingen av skolbibliotekarierna eller de skolbiblioteksansvariga är fackutbildade bibliotekarier utan har i de flesta fall i stället pedagogisk högskoleutbildning. Skolbibliotekarierna på Änga/Västervång och Norreport är bägge svenska/SO-lärare som har vidareutbildat sig med fristående bibliotekspedagogiska kurser.

Skola	Skolbiblioteksansvarig	Antal timmar/vecka
Backaskolan	2	0
Blekeskolan	2 (varav 1 sjukskriven)	0
Edvinshemskolan	-	0
Edvinshusskolan	-	0
Hedeskoga skola	1	0
Kunskapsskolan	1	0
Köpingebro skola	2	0
Löderups skola	1	0
Norreportskolan	1 + 1	12 + 5
Svarte skola	1	0
Sövestads skola	1	0
Villa My	2	0
Änga/Västervångskolan	1	40
Östra skolan	1	0

Bemanning och verksamhet på de 14 skolbiblioteken i Ystad

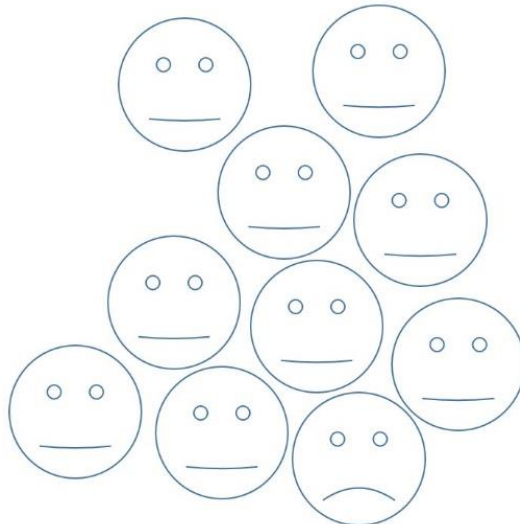

Änga/Västervång – skolbibliotekarie 40 tim

bokprat, högläsning, språkträning, bokpåsar förskoleklasser, källkritiksgenomgångar med IKT-pedagog, informationsökning, digital utvecklingsplan skola, medie- och informationskunnighet, strategisk planering skolbibliotek i samverkan med pedagoger, boktips, bokklubb, medieinköp, aktuell barn- och ungdomsboksutgivning, gruppläsning, skolbibliotekslokal med bemanning

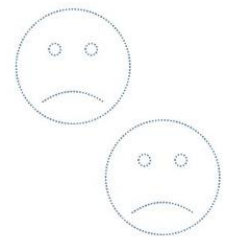
Norreportskolan – skolbibliotekarie 12 tim + assistentresurs 5 tim

bokcirkel, aktuell ungdomsboksutgivning, regelbunden hyllstädning, boktipsande, gruppläsning, bemanning skolbibliotek under skoldagen

Hedeskoga, Sövestad, Östra, Bleke, Köpungebro, Villa My, Kunskapsskolan, Backaskolan, Löderup, Svarte – skolbiblioteksansvariga 0 tim

Återlämning av böcker, hyllstädning (i mån av tid)
På integrerade folk- och skolbiblioteken: kontakt folkbibliotek

Edvinshus-Edvinshems skolan ingen skolbiblioteksansvarig

4.5 Verksamhet

Skolbiblioteksuppdraget innebär för de flesta av de ansvariga att i mån av tid göra återlämningar på böcker och sätta upp dem på hyllorna, städa i biblioteket och någon gång om året göra bokinköp. Förekommer verksamhet utöver detta handlar det om läsfrämjande arbete, inom den ordinarie pedagogtjänsten och då oftast i den egna klassen.

Eftersom det på de flesta skolor inte finns avsatt tid för skolbiblioteksverksamhet så är detta också något som ständigt måste prioriteras bort när arbetet inom ordinarie tjänst tar all tid.

De två skolor som har (hel eller delvis) skolbibliotekarietjänst har skolbiblioteksverksamhet i samarbete med pedagoger och övrig personal. På Änga/Västervångskolan sker detta i såväl svenskämnet som i (främst) samhällsorienterande ämnen, och i samarbete med pedagoger och skolans IT-pedagog. På Norreportskolan handlar det främst om läsfrämjande verksamhet inom svenskämnet, i skolbibliotekariens egna klasser och i samarbete med andra pedagoger.

4.5.1 Läsfrämjande

Några av de skolbiblioteksansvariga utan avsatt tid för skolbibliotek försöker ändå hitta tid till att ha bokprat någon gång, åtminstone för den egna klassen och särskilt när det har köpts in nya böcker till skolbiblioteket. Flera säger sig försöka hålla sig à jour med barn- och ungdomsbokutgivning på sin egen fritid (och "läsa barnböcker på nätterna för att kunna prata om dem").

Skolbibliotekarien på Änga/Västervångskolan jobbar aktivt med läsfrämjande verksamhet ute i klasserna i samarbete med pedagoger. Det kan handla om att förse förskoleklasserna med bokpåsar, ha högläsningprojekt, ha bokprat ute i klasserna, förse pedagoger med gruppläsningböcker för bokcirklar, ha bokklubb för högstadiet på elevens val.

Skolbibliotekarien på Norreportskolan arbetar mycket med gruppläsning och bokcirklar, i egna klasser som svensklärare men också i samarbete med andra pedagoger. När skolbibliotekstjänsten tidigare läsår legat på 70% har hon också haft bokprat ute i klasserna.

Bägge skolbibliotekarierna håller sig också à jour med aktuell barn- och ungdomsbokutgivning, för att kunna göra relevanta medieinköp samt förmedla boktips till både elever och pedagoger.

4.5.2 Medie- och informationskunnighet (MIK), källkritik och digital kompetens

Skolbibliotekarien på Änga/Västervångskolan samarbetar med skolans IT-pedagog och de har en del gemensamma genomgångar av källkritik och informationssökning ute i klasserna. De arbetar även fram en digital utvecklingsplan för skolan, baserad på kommunens gemensamma digitala strategiplan.

På Norreportskolan delar skolans IT-pedagog arbetsrum med skolbibliotekarien åtminstone ett par timmar varje dag, och de tar då del av varandras arbete och planerar framåt även om det i nuläget inte finns gemensamma strategiska planer för skolbibliotek och digital utveckling.

På övriga skolor finns inga beröringspunkter mellan skolbiblioteksverksamhet (bestående av boklån) och medie- och informationskunnighet, källkritik eller digital utveckling.

4.6 Mediebestånd

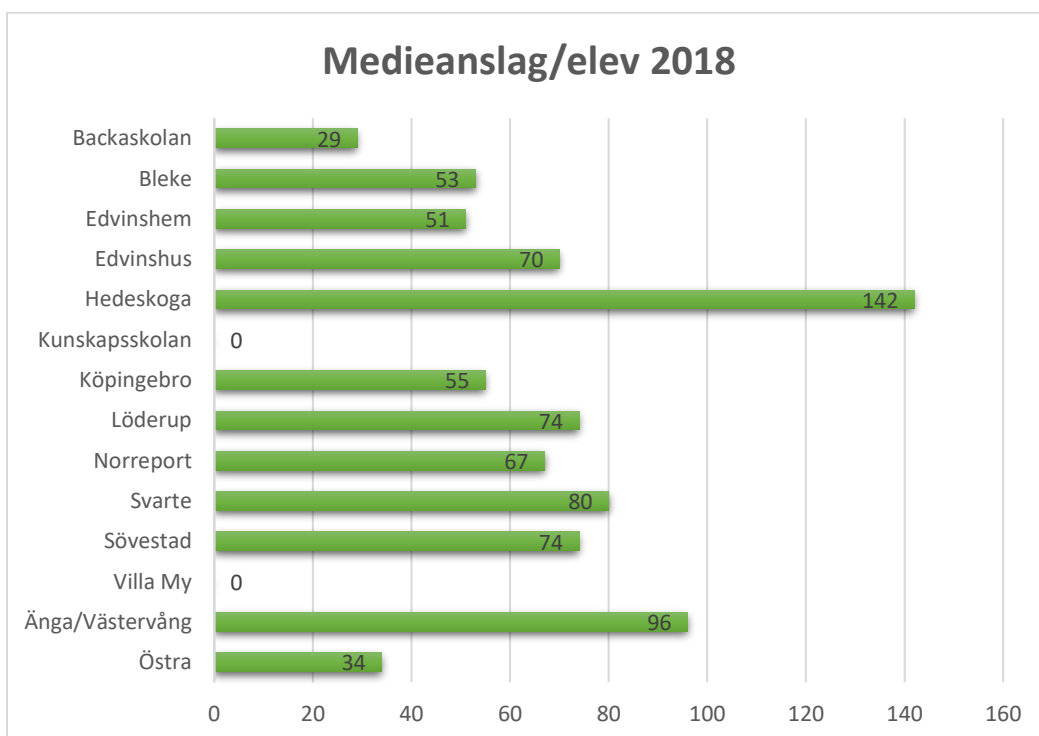
Alla skolorna har ett grundbestånd av skön- och facklitteratur, och detta finns inlagt i bibliotekskatalog på alla kommunala skolor. Några skolor har en viss eftersläpning på att lägga in senaste tidens bokinköp pga att skolbiblioteksansvariga bytts och de som är nya inte direkt fått inloggning i bibliotekssystemet eller genomgång på hur det fungerar. På några

skolor saknas biblioteksdata och där är bibliotekskatalogen inte uppdaterad med senaste inköpen men grundbeståndet finns där.

Medieinköp görs av skolbiblioteksansvariga (utom på friskolorna). På de integrerade folk- och skolbiblioteken görs skolans inköp tillsammans med folkbibliotekets inköp av folkbibliotekens bibliotekarier.

Skola	Medieanslag skolbibliotek 2018
Backaskolan	10 000
Edvinshemskolan	9 500
Edvinshusskolan	9 500
Hedeskoga skola	10 000
Sövestads skola	10 000
Östra skolan	5 000
Blekeskolan	5 000
Änga/Västervångskolan	62 900
Norreportskolan	32 000
Köpingebro skola	20 000
Löderups skola	10 000
Svarte skola	15 000
Villa My	? (inköp görs av VD)
Kunskapsskolan	0 (skönlitteratur köps inom svenskämnet)

4.7 Biblioteksdatormsystem

De kommunala skolornas mediebestånd är inlagda i en gemensam bibliotekskatalog. Både folkbibliotek och skolbibliotek i kommunen använder sig av systemet BookIT i grunden, men bestånden ligger i olika organisationer (skolororganisation och folkbiblioteksorganisation). Lånekonton som upprättas gäller i bägge systemen, men mediebestånden ligger separerade i de olika systemen. En bok som står på en skola syns alltså inte i folkbibliotekets katalog, och en bok som finns på folkbiblioteket kan inte lånas ut på en skola (gäller även böckerna i folkbibliotekets och skolornas gemensamma bokdepå "Bokskogen". (Biblioteken på de integrerade folk- och skolbiblioteken hör till folkbiblioteksorganisationen i BookIT)

Varje skola har en utlåningsdator i sitt skolbibliotek (någon skola har, eller har haft, två). Elever och pedagoger lånar själva böcker via programmet Cico, som är knutet till Book-IT-katalogen men där det endast går att låna böcker. Skolbiblioteksansvarig använder sedan det webbaserade programmet FreeLib för att hantera återlämning av böcker, påminnelser om försenade lån mm. FreeLib är också knutet till BookITs katalog men har mer avancerade funktioner än Cico.

Vid kartläggningen befanns många av utlåningsdatorerna vara på plats och i bruk, men inte alla.

Skola	Utlåningsdator	Används?
Backaskolan	1 (har funnits två men en är försvunnen)	nej
Blekeskolan	1	ja
Edvinshemskolan	Har funnits 1 men den är försvunnen	nej
Edvinshusskolan	1	nej
Hedeskoga skola	1	ja
Kunskapsskolan	Nej, har aldrig funnits	nej
Köpingebro skola	Folkbibliotekets låneautomat	ja
Löderups skola	Folkbibliotekets låneautomat	ja
Norreportskolan	1	ja
Svarte skola	Folkbibliotekets låneautomat	ja
Sövestads skola	1	ja
Villa My	Nej, har aldrig funnits	nej
Änga/Västervångskolan	2	ja
Östra skolan	1	ja

För samtliga utlåningsdatorer gäller att de har Windows 7 som operativsystem. Kommunen går nu över till Windows 10 och då behöver utlåningsdatorerna bytas till andra utlåningsmöjligheter – PC med Cico igen eller låneautomater.

5. Slutsatser och förslag

Skolbiblioteksutvecklingen som påbörjades i kommunen 2007 innebar att skolorna sammanställde sina mediebestånd i ordnade bibliotekslokaler, på de flesta skolorna i egna rum, tillgängliga för både elever och skolpersonal. Böckerna står ordnade på hyllor, det finns ofta läsplatser, mediebeståndet är till största delen inlagt i bibliotekskatalog och registrering av in- och utlån sker på de flesta skolorna. Det finns alltså fungerande bibliotekslokaler på skolorna. Det som däremot saknas är skolbiblioteksverksamhet.

Bara på två av skolorna finns det personal som har all, eller delar av, sin arbetstid förlagd till skolbiblioteket. På de andra skolorna finns det skolbiblioteksansvariga, oftasta pedagoger, som har detta ansvar utöver ordinarie tjänst och utan några timmar avsatta för skolbiblioteksuppdraget. Detta medför att skolbiblioteksuppdraget på de flesta skolorna i kommunen tids- och innehållsmässigt är så litet att verksamheten i bästa fall kan karaktäriseras som renodlade utlåningsstationer.

För att en utveckling av skolbiblioteksverksamheten ska kunna ske krävs en i grunden förändrad syn på skolbibliotekets pedagogiska funktion. Skolbiblioteket ska vara en resurs i det pedagogiska arbetet och medverka till elevers ökade måluppfyllelse, och detta sker inte genom att en lokal med böcker att låna finns på plats. Det som behövs är strategiskt planerad verksamhet i samarbete med pedagoger och övrig skolpersonal, och då behövs skolbibliotekspersonal med adekvat erfarenhet och kompetens. För att möjliggöra detta behövs en gemensam struktur för skolbiblioteken i kommunen, som bygger på samarbete mellan skolor, mellan skolbibliotekspersonal och pedagoger, mellan skolbibliotek och folkbibliotek, mellan skolbibliotek och digitaliseringspedagoger och mellan de skolbiblioteksansvariga själva.

Skolbibliotekens pedagogiska funktion behöver tydliggöras och definieras – kompetensen kring hur skolbibliotek kan stödja elevernas lärande och övriga utveckling behöver höjas. Detta är det viktigaste, och något som behöver arbetas med redan från början och sedan fortlöpande, med återkommande utvärderingar. Rektorer för att kunna möjliggöra samverkan och samarbete, och pedagoger för att självklart ta hjälp av skolbiblioteket i sin pedagogiska verksamhet.

Skolbibliotekspersonal med adekvat erfarenhets- och kompetensbakgrund vars hela arbetstid (i samarbete med pedagoger) utgörs av skolbiblioteksverksamhet – ska det finnas skolbiblioteksverksamhet så måste den utföras av kompetent skolbibliotekspersonal. Bra om olika kompetenser samverkar: fackutbildade skolbibliotekarier, pedagoger, digitaliseringspedagoger, specialpedagoger – skolbiblioteksverksamhet behöver kompetens inom många områden men främst läs- och språkutveckling, kunskap om informationshantering och källkritik, digitala verktyg och hjälpmedel, aktuell barn- och ungdomsboksutgivning, bemötande av barn och unga och annat som gör att verksamheten blir bäst när ett team, väl förtrodda med barnen på skolan, utför den.

Skolbibliotekens arbete med elevernas digitala kompetens behöver stärkas och tydliggöras – i den digitala utvecklingen har skolbiblioteket en självklar plats att tillsammans

med digitaliseringspedagoger ge elever verktyg och kunskap att studera, arbeta och leva i vårt moderna samhälle. Här behövs planering för hur detta samarbete kan ske på alla skolor så som det i nuläget sker på Änga/Västervång som modellskola.

Tydlighet i uppdrag och avtal – hur omfattande kan skolbiblioteksverksamheten vara med avseende på antal avsatta timmar, och hur skiljer sig/samverkar skolbibliotekets och folkbibliotekets uppdrag? – beroende på antal timmar som fördelas till skolbiblioteksverksamhet, exempelvis om flera skolor samverkar om en skolbibliotekarietjänst, kan fler eller färre moment ingå. Här behövs tydlighet: en slags prislista för vad som kan göras, också för tydligare prioritering. (ska de 20 timmarna i veckan utgöras av lektioner i källkritik i samarbete med SO-lärare och digitaliseringspedagog? Bokprat för femmorna? Högläsningprojekt för förskoleklassen? Om bemanning av biblioteket önskas – vad får då försakas?)

För de integrerade folk- och skolbiblioteken är definitioner av uppdrag och avtal särskilt viktiga – vad är skolans, genom skolbibliotekariens, uppdrag? Hur kan den gemensamma bibliotekslokalen utnyttjas? Ska folkbiblioteket ha biblioteksvisningar för ettorna? Samarbete folkbibliotekarie/skolbibliotekarie vid informationssökningsundervisning? Kan skolan köpa arbetstimmar av folkbibliotekspersonalens arbetstid, och vad ska dessa timmar i så fall läggas på för verksamhet?

Samverkan mellan alla grundskolors mediebestånd - det finns många vinster med att samarbeta om mediebeståndet mellan skolorna. Gruppläsning och bokcirkelsläsning kräver ofta många exemplar av samma bok, och att det står outnyttjade gruppuppsättningar på en skola medan en annan måste köpa fler av samma bok är inte optimalt. Dessutom kan skolorna samarbeta med inköp av mångspråksböcker eller med särskilda läsprojekt. För att samverkan ska kunna ske krävs dels att alla skolorna använder biblioteksdatasystemet som ett självklart verktyg i skolbiblioteksverksamheten och att därmed all media är inlagd i bibliotekskatalogen, dels att ett fungerande transportsystem mellan skolorna, och mellan skolor och folkbibliotek, är på plats.

För att underlätta samverkan folkbibliotek och skolbibliotek (bokdepån, t ex) skulle de bägge BookIT-organisationerna för skolbibliotek och folkbibliotek kunna slås ihop till en gemensam organisation.

Samverkan och samarbete – skolbiblioteksansvariga ska ingå i skolornas personal och samtidigt ha ett nära samarbete med varandra i ett nätverk – för att skolbiblioteket ska kunna ingå som en naturlig del i den pedagogiska verksamheten krävs delaktighet i den pedagogiska planeringen. Skolbibliotekarien behöver vara med på arbetslagsträffar med regelbundenhet men även träffa pedagoger dagligen för att vara en del av verksamhet, kollegium och det dagliga arbetet.

Samtliga skolbiblioteksansvariga bör ha ett tätt samarbete, dels genom daglig kontakt i mail och gemensam digital plattform, dels genom regelbundna arbetsmöten där gemensam planering och avstämning sker. Skolbibliotekarierna behöver vara ett "vi".

Sammanfattningsvis: att en utveckling sker mot ett tätt team av skolbibliotekarier som samarbetar med varandra men samtidigt är en självklar del av någon/några skolors

pedagogiska verksamhet, och att skolbiblioteken på alla skolor växer till att bli en pedagogisk funktion, en resurs för pedagoger och elever.

6. Rekommenderad läsning

Skolbibliotekets roll för elevers lärande : en forsknings –och kunskapsöversikt. Kungliga biblioteket, 2017

(http://www.kb.se/Dokument/Nationell%20biblioteksstrategi/Skolbibliotekets%20roll_slutversion.pdf)

Skolinspektionen – Råd och vägledning, om skolbibliotek.

Här står om vilka krav Skolinspektionen ställer för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek som används i undervisningen

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vaegledning/Stallningstaganden/skolbibliotek/>

Skolbiblioteket som pedagogisk resurs. Kvalitetsgranskningsrapport från Skolinspektionen, 2018

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2018/skolbibliotek/skolbiblioteket-som-pedagogisk-resurs-skolinspektionen-2018.pdf>

Rapport: Skolbibliotek som pedagogisk resurs 2016. Sammanställning av skolbiblioteksundersökning, Kungliga biblioteket (avd biblioteksstatistik), 2016

https://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/files/2016/07/Rapport_Skolbibliotek_som_pedagogisk_resurs_2016.pdf